

NYHETER

EU TVÄTTAR PENGATVÄTTSRAPPORT

■ Förra veckan presenterade EU en lista på stater där pengatvättsrisken är stor. Syftet är att banker kan använda listan för att veta när de ska vara extra försiktiga. Men listan avslöjar i själva verket korruptionen inom EU, menar kritiker som EU Observer talat med. EU-medlemsstater är per automatik inte med på listan, trots att banksektorer i Malta, Cypern, Luxemburg och en rad andra länder är ”kända för pengatvättsfias-kon”. Inte heller stater som Ryssland, USA, Kina och Saudiarabien är med på listan – trots att de har pengatvättsproblem.

”Jag fick ingenting veta, inte ens om min man var smittad. Det var sekretess på allt” Marjatta Ruohonens man dog på ett äldreboende den 15 april.

BILD KARIN SÖDERGREN

Coronaoffrens anhöriga

Marjatta Ruohonens man dog ensam på äldreboende: ”Jag undrar

Ilskan växer mot besöksförbudet på landets äldreboenden. Anhöriga utestängs från att ta ett sista farväl av coronans offer. Förbudet har inte heller hindrat smittan. Det är dags att lätta på restriktionerna, anser Ingmar Skoog, en av Sveriges främsta äldreexperter.

Marjatta Ruohonens man Yngve dog på äldreboendet i Tumba söder om Stockholm den 15 april, nyss fyllda 83 år. Då hade hon inte fått besöka honom på nära sex veckor. Trots att hon väddade flera gånger om att få komma dit när slutet närmade sig blev svaret nej.

– Vi har varit ett par i 40 år. Sedan han flyttade till boendet för tre år sedan har jag varit där

flera gånger i veckan. Vi kunde fika, prata, titta i tidningar, spela musik. Han kunde till och med skriva fortfarande när jag var där sista gången den 7 mars. Men efter besöksförbudet gick allt fort. Plötsligt var han jättedålig. Jag undrar så vad som hände och hur han hade det den sista tiden. Och vad tänkte han om att jag inte kom dit längre?

Tankarna plågar Marjatta Ruohonen. Informationen från boendet var knapphändig. Hon fick inget svar på frågan om de hade fått in corona på boendet. Man hänvisade till patientsekretessen. Inte heller fick hon veta om Yngve var smittad. Efteråt fick hon veta att de aldrig tog något prov.

– Tydligen låg han i sängen de sista dagarna, men jag

vet inte hur många dagar han gjorde det. Läkaren som ringde sa att han var uttorkad när han dog. Om jag hade fått vara där hade jag kunnat sitta hos honom och försökt få honom att dricka. Man måste ju vara tålmodig för att lyckas. Det har inte personalen tid med.

Undantag får göras

Först när han hade dött erbjöds Marjatta att komma dit för att ta farväl. Något hon närmast såg som ett hån.

– Jag har jättesvårt att komma över det här.

Regeringsbeslutet om besöksförbud på äldreboenden började gälla över hela landet den 30 mars. Då hade många kommuner redan tidigare infört förbud. Det är chefen för boen-

det som från fall till fall avgör om man kan frånga förbudet. Undantag får bland annat göras för besök i livets slutskede.

”Mänsklig rättighet”

Förbudet infördes för att förhindra att få in coronasmittan på äldreboenden. Men den 7 maj, när besöksförbudet på många håll varit i kraft närmare två månader, hade 3623 bekräftat smittade rapporterats från äldreboenden. 1339 personer

”Man måste börja se de anhöriga som den tillgång och den resurs de är.”

hade avlidit, vilket är drygt hälften av alla över 70 år som dött i smittans spår. Mycket talar för att det är personalen som fört in smittan utan att veta om det, personal som arbetar nära de äldre i alla omvårdnadssituationer, som ibland saknar skyddsutrustning och som ofta har otrygga anställningar.

– Det är inte de anhöriga som har dragit in smittan, den stämpeln måste bort. Smittan har ju kommit in efter besöksförbudet. Det är en mänsklig rättighet att själv få avgöra om man ska besöka sin anhörig eller inte. Och man får inte glömma att många anhöriga också är äldre och sköra och behöver värnas, säger Carina Lindegren, vice ordförande i Demensförbundet.

ÄLDRE PLACERAS PÅ BOENDEN MED SMITTA

■ Uppemot hälften av de som dött i covid-19 i Stockholmsregionen bodde på ett särskilt boende för äldre, enligt regionens beräkningar. Trots det fortsätter äldre att placeras på äldreboenden i Stockholm och Sörmland – även där det finns konstaterad smitta. Det rapporterar SR Ekot.

– Jag tyckte det var konstigt att folk fick flytta in eftersom det var någon på nästan varje våning som hade viruset, säger en anställd på ett av boendena.

Ansvariga som SR Ekot talat med hävdar att de gör noggranna bedömningar för att separera friska och sjuka.

ARBETA HEMIFRÅN ”FÖR ALLTID”

■ I ett mejl till sina anställda skriver Twitters verkställande direktör att de som vill kan fortsätta jobba hemifrån ”för alltid”. Det rapporterar The Guardian. Twitter var tidigt ute med att erbjuda sina anställda att arbeta hemifrån under pandemin, men har alltså inte bråttom att få dem tillbaka till kontoren.

Sannolikt blir hemarbete vanligare efter pandemin än innan – även i andra branscher. Tysklands regering meddelade i april att de tänker föreslå en lag som ska ge rätt att jobba hemifrån för den som vill och kan.

TIPSA OSS!

Mejl:
tipsa@etc.se

Telefon:
08-410 357 00

Besöksförbudet skapar psykisk ohälsa både hos anhöriga och de boende, enligt Demensförbundet vice ordförande Carina Lindegren.

BILD HASSE HOLMBERG/TT

Besöksförbud

- Regeringen beslutade den 30 mars om tillfälligt generellt besöksförbud på äldreboenden. Förbudet gäller till och med sista juni.
- Undantag får göras för barn under 18 år som ska hälsa på sin förälder.
- Den verksamhetsansvariga på boendet får fatta beslut om ytterligare undantag när det finns särskilda omständigheter.
- Socialstyrelsen gick den 8 april ut med så kallade allmänna råd om vilka särskilda omständigheter som avses. Det kan till exempel vara vid:
 - Behov av besök i samband med vård i livets slutskede.
 - Behov av besök av en besökande med icke smittsam livshotande sjukdom som själv är i livets slutskede.
 - Vid stark oro hos den boende som inte bedöms kunna lindras på annat sätt än genom besöket.
- Folkhälsomyndigheten beslutade den 8 april att det är den verksamhetsansvariga på varje boende som ansvarar för att ta fram rutiner för hur besöken vid undantag ska gå till. Exempel på sådana rutiner:
 - Besöken får endast ske i den boendes bostad.
 - Besökaren bör hålla ett avstånd till den äldre på två meter.
 - Besöken bör helst ske utomhus.

Sedan sista mars är anhöriga utestängda från äldreboenden, men möjlighet till undantag finns, något som tolkas olika av olika boenden.

BILD KARIN SÖDERGREN

hindras ta sista farväl

så vad som hände och hur han hade det den sista tiden”

Carina Lindegren

Ingmar Skoog

Hon menar att det inte finns lagstöd för att hindra människor att ta emot besök i den egna bostaden. De som bor på ett äldreboende hyr sin bostad på samma sätt som andra hyresgäster och har samma rättigheter.

– Om jag hyr min bostad, vem har då rätt att sätta ett besöksförbud hos mig? Många mår jättedåligt av den här situationen. Vi ser att den psykiska ohälsan ökar. Man måste börja se de anhöriga som den tillgång och den resurs de är.

– Det är ju optimalt om det finns en anhörig som vill och kan sitta hos den som är svårt sjuk, säger hon och tillägger att den anhöriga givetvis ska erbjudas fullvärdig skyddsutrustning vid risk för smitta.

Besöksrutinerna varierar

Undantagen från besöksförbudet är vagt formulerade. Det gör att kommuner och boenden kan fatta helt olika beslut. När covid19-smitta upptäcks på ett boende ska skyddsutrustning finnas att tillgå för personalen. Många boende erbjuder även skyddsutrustning till anhöriga när man gör undantag från besöksförbudet. Men rutinerna för hur länge och i vilket skede man får vara hos den sjuke varierar. Om man alls får komma dit.

Betty Malmos pappa dog på ett äldreboende i Gävle den 2 maj i sviterna av covid-19. Hon och hennes systrar erbjöds att ta farväl samma dag, med skyddsutrustning.

– Det var för sent. Han hade inte känt igen oss då. Det hade varit bättre om vi hade fått komma in tidigare, när han var vid fullt medvetande. Men det fick vi inte.

”Ett lotteri”

Ingmar Skoog, professor i psykiatri och forskningsledare vid AgeCap, centrum för äldre och hälsa vid Göteborgs universitet, anser att det nu är dags att lättas upp besöksrestriktionerna.

– Av etiska skäl tycker jag att man ska göra allt för att svårt sjuka ska kunna vara med sina

anhöriga i livets slutskede. Att inte få det är fruktansvärt både för den anhöriga och den drabbade.

Han ser inte att det skulle finnas några praktiska hinder för att låta till exempel en utvald anhörig få finnas vid den döendes sida den sista tiden, med skyddsutrustning om det finns risk för smitta.

– Jag kan förstå att man tog förbudsbeslutet i den akuta situationen, men som det har blivit nu är det både ett grymt och ineffektivt beslut, säger Ingmar Skoog som också är ledamot av regeringens äldreforskningsråd, ett relativt nyinrättat råd som han konstaterar inte har blivit tillfrågat om konsekvenserna av de beslut som rör de äldre under pandemin.

– Vi har över 2 000 äldreboenden, 290 kommuner och många andra vårdgivare. Det är ett lotteri vilket beslut man råkar ut för om man bor på ett äldreboende. Men när det gäller besök i livets slutskede borde det inte vara någon skillnad på hur man gör, säger han.

Dagens ETC har frågat socialminister Lena Hallengren (S) om hon tycker att besöksförbudet behöver mildras och om det behövs ett förtydligande som ger anhöriga ökad rätt att finnas med vid vård i livets slutskede. Hon svarar via mejl att ”det finns inga planer på att lätta på restriktionerna i nuläget”. I övrigt hänvisar hon till de regler som redan är beslutade (se fakta här intill).

KARIN SÖDERGREN